

А.Б. Дзюбінська,
студент-магістр
Європейського університету фінансів,
інформаційних систем, менеджменту і бізнесу.
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Г.М. Воляник

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

На початку 90-х років Україна стала на шлях створення ринкової економіки. Ринкова трансформація економіки України передбачає не тільки зміни в галузі відносин власності і виробничих відносин, а й найшвидше формування адекватної цим відносинам фінансово-кредитної системи. Формування фондового ринку в Україні є центральною ланкою ринкових перетворень і сприятиме оздоровленню економіки загалом, інвестуванню її стрижневих галузей та об'єктів, прискоренню приватизації державного майна.

При гармонійному розвитку фондового ринку, розвинутій інфраструктурі, налагодженому правовому забезпеченні механізмів захисту інтересів всіх учасників – інвесторів, емітентів, посередників – він є потужним прискорювачем економічного розвитку будь-якої країни.

Фондовий ринок України перебуває в стадії формування. Останнім часом ми маємо можливість спостерігати позитивні тенденції в його розвитку. Зокрема, незважаючи на непросту політичну ситуацію в державі, активного скидання акцій не відбувається. Основне завдання сьогодення – створення умов для становлення цілісного, висококваліфікованого, ефективного і справедливого ринку цінних паперів з метою подальшої інтеграції його в світові фондові ринки [1].

Формування недержавного сектора економіки і створення акціонерних товариств сприяли попиту на відсутній у нас в останні сімдесят років товар – цінні папери. Так, на початку 90-х років розпочалося створення або відродження національного ринку цінних паперів, яке має історичні передумови.

Перший етап: з 1991 р. по 1994 р. У 1991 р. було дано законодавчий “старт” розвитку фондового ринку України у зв'язку з ухваленням ключових законів щодо діяльності акціонерних товариств та випуску і обігу цінних паперів (Закони України "Про господарські

товариства", "Про цінні папери і фондову біржу"), цей етап характеризується вкрай низькими темпами розвитку фондового ринку. Практично був відсутній вторинний ринок цінних паперів, спостерігалась розпорошеність функцій різних державних органів щодо регулювання фондового ринку.

Другий етап: з 1995 р. по 1999 р. характеризується прискоренням темпів приватизації та створенням державної системи регулювання фондового ринку, насамперед Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Законодавчо було визначено принципи та шляхи розвитку ринку цінних паперів – закони України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" (1996 р.), "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" (1997 р.).

Третій етап: з 2000 року характеризується пошуком ефективного власника, що зумовило пошук нових систем розподілу власності, продаж об'єктів великої приватизації та активне залучення до приватизаційних процесів зовнішніх інвесторів, створення галузі професійних учасників фондового ринку (брокерських та фінансових компаній), активне входження до українського фондового ринку зовнішнього венчурного капіталу.

Державне регулювання фондового ринку України пройшло декілька етапів. Спочатку згідно із Законом України "Про цінні папери і фондову біржу" функції контролю і регулювання фондового ринку було покладено на Міністерство фінансів України. З початком масової приватизації певні функції почав виконувати Фонд державного майна України. А в результаті акумулювання значних пакетів акцій в інституційних інвесторів контроль почав здійснювати Антимонопольний комітет України.

З метою розвитку фондового ринку України, його контролю і регулювання було прийнято Указ Президента України "Про Державну комісію з цінних паперів і фондового ринку", згідно з яким було створено спеціальний орган, що регулює ринок цінних паперів. Законом "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" встановлюється, що державне регулювання ринку цінних паперів здійснює Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку (далі ДКЦПФР).

До основних учасників фондового ринку належать державні органи регулювання (ДКЦПФР), емітенти, фондові біржі, позабіржові торговельно-інформаційні системи, посередники, інвестори.

Сьогодні в Україні функціонують такі фондові біржі:

- Українська фондова біржа (УФБ);
- Київська міжнародна фондова біржа (КМФБ);
- Українська міжбанківська валютна біржа (УМВБ);
- Донецька фондова біржа (ДФБ);
- Придніпровська фондова біржа (ПФБ);
- Кримська фондова біржа.

Після справжнього краху індексу Dow Jones українські ринки не продемонстрували обвального падіння. Українські депутати вирішили взятися за урегулювання фондового ринку, але, крім пустопорожніх балачок про можливе підвищення мінімальної планки статутного капіталу для всіх суб'єктів фондового ринку, далі не пішли..

Незважаючи на це, акції єдиної української компанії, яка торгувалася на Лондонській торговій біржі – Фетгехро, виключені з відти через рекордне зниження котирувань. Інша українська компанія, яка торгується на біржі – ХХІ ст. Лева Парцхаладзе, відзвітувала про рекордні збитки в розмірі \$76,763 млн. Її акції тільки за вісім місяців 2008 р. подешевшали на 61,27 %.

Будівельні компанії країни заморожують об'єкти, а інвестиційні фонди скорочують персонал.

У цей період в країні ніхто не цікавиться економікою, головне – це перспектива нових перевиборів до Верховної Ради, які потребуватимуть з і без того дефіцитного бюджету на 2009 р. величезні суми грошей [2].

1. Малик А. Правовий тижневик. – № 35(56). 28.08.2007 р. / Особливості фондового ринку України. 2. Байда О. Фондовий апокаліпсис. «Кореспондент.нет». 3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. – № 436 – IV. 4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» реєстр. – № 7818 від 15.07.2005 р. 5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 р. – №475/96-ВР. 6. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10.12. 1997 року, № 710/97-ВР. 7. Указ Президента України «Про Державну комісію з цінних паперів і фондового ринку» від 12.06.1995 р. – № 446/95.